

دیدگاه

چالش‌های انتقال انرژی از خزر

شعیب بهمن

■ از سال ۲۰۰۶ که قربان قلی بردی محمداﻑ جایگزین صفرمراد نیازوف، رئیس‌جمهور مادام‌العمر ترکمنستان شد، سیاست‌های عشق‌آباد در حوزه‌های داخلی و خارجی نیز تا حد زیادی دست‌خوش دگرگونی شد. چرخش سیاست خارجی ترکمنستان به نحوی بود که برخی از کنار گذاشته شدن اصل «بی‌طرفی» و آغاز دورانی جدید سخن می‌گفتند. مصداق آشکار این چرخش و تحول را می‌توان در سیاست‌های دولت ترکمنستان در حوزه انرژی مشاهده کرد. بر این اساس عشق‌آباد طی سال‌های گذشته سعی کرده سیاست فعال‌تری را در حوزه انرژی دنبال کند و به تنوع‌بخشی مسیر صادرات گاز خود بپردازد. در این بین به‌رغم آنکه قصد ترکمن‌ها برای احداث خط لوله دریای خزر، از سواحل ترکمنستان تا جمهوری آذربایجان موسوم به «اناس کسپین»، موضوع نسبتاً جدیدی نیست، با این حال بیش از هر زمان دیگری حساسیت کشورهای ساحلی خزر را برانگیخته است. دلیل چنین امری از یک سو به رقابت‌های ژئوپلتیک در خصوص خطوط لوله انتقال انرژی از می‌گردد و از سوی دیگر با خطرات محیط‌زیستی همراه است. از لحاظ ژئوپلتیکی، صادرات گاز ترکمنستان از طریق دریای خزر به معنای نادیده گرفتن مسیرهای انتقال انرژی از خاک ایران و روسیه به سمت اروپا است. بنابراین کاملاً مشخص است که تهران و مسکو به مخالفت با چنین طرحی بپردازند، زیرا از یک سو مسکو خواهان حفظ حاکمیت انحصاری صادرات گاز خود به اروپاست و از سوی دیگر ایران امید دارد که در آینده به صف فروشندگان گاز به اروپا بپیوندد. از حیث محیط‌زیستی نیز در حال حاضر تهدیدهای مختلفی اکوسیستم دریای خزر را در معرض خطر قرار داده است و با توجه به اینکه خطر زلزله نیز وجود دارد، بنابراین احداث خطوط انتقال انرژی در یک دریای بسته می‌تواند بیش از پیش اکولوژی منطقه را به مخاطره افکند. علاوه بر ایجاد ژئوپلتیکی و محیط‌زیستی، انتقال گاز ترکمنستان از بستر دریای خزر می‌تواند مولد و محرک تهدیدهای امنیتی نیز باشد، زیرا در شرایطی که هنوز رژیم حقوقی دریای خزر تعیین نشده و کشورهای ساحلی را یکدیگر اختلافات ارضی و مرزی نیز دارند، چنین اقدامی می‌تواند، در دگریری نظامی در منطقه منجر شود. مخالفت کشورهای منطقه با این طرح در حالی ابراز می‌شود که اروپا و آمریکا به حمایت از احداث چنین خط لوله‌ای در داخل مرزهای آبی ترکمنستان و جمهوری آذربایجان پرداخته‌اند. هدف اصلی غرب در خصوص حمایت از چنین طرحی، دو دلیل مهم دارد. نخست آنکه غرب از این طریق قصد دارد به متنوع‌سازی صادرات کسپین و مسیرهای انتقال انرژی به اروپا بپردازد، زیرا اروپایی‌ها بدین ترتیب از وابستگی خود به گاز روسیه می‌کاهند. دلیل دوم نیز به تمایل غرب جهت کنل گذاشتن ایران و روسیه از مسیرهای انتقال انرژی باز می‌گردد، زیرا آسان‌ترین و سریع‌ترین مسیر برای انتقال گاز منطقه به بازارهای بین‌المللی از طریق ایران و روسیه است. در مجموع اگرچه غربی‌ها موضوع عبور خطوط لوله از بستر دریای خزر را تنها به کشورهای ترکمنستان و جمهوری آذربایجان که این خطوط از قلمرو دریایی آنها می‌گذرد، مرتبط می‌دانند، اما همچنان روسیه و ایران به مخالفت با این طرح می‌پردازند، زیرا به‌رغم آنکه بر اساس قوانین بین‌المللی مربوط به دریاها، تأسیس خط لوله‌نزاری به تأیید دیگر کشورهای ندارد، اما باید توجه داشت که هنوز میان کشورهای ساحلی در این خصوص که خزر «دریا» است یا «دریاچه»، اختلاف‌نظر وجود دارد. در نتیجه بافتاری ترکمنستان و جمهوری آذربایجان از یک سو و مخالفت‌های ایران و روسیه از سوی دیگر می‌تواند به مجادله‌ای سخت در دریای خزر منیل شود و به پیچیدگی‌های تعیین رژیم حقوقی آن بیفزاید.

شرق: ترکمنستان می‌گوید تولید گاز خود را از منابع دریای خزر آغاز کرده است. این خبر سرفصلی تازه در مسیر سرمایه‌گذاری‌های وسیعی است که در چندساله اخیر، غول‌های صنعت نفت و گاز جهان در این کشور ساحلی دریای خزر انجام داده‌اند. ۲۰ سال پس از استقلال ترکمنستان از اتحاد جماهیر شوروی این کشور گازخیز، خود را آماده ورود قدرتمند به عرصه تولیدکنندگان بزرگ انرژی در جهان می‌کند و پشتوانه این کشور برای این امر منابع عظیم نفت و گاز دریای خزر است که به گفته کارشناسان بیش از نیمی از منابع نفتی و یک‌چهارم منابع گاز این دریا در آب‌های تحت مالکیت ترکمنستان قرار دارد، اما واقعیت این است که هنوز چالش‌های بزرگی بر سر راه کشورهای حاشیه خزر وجود دارد تا آنها بتوانند به آسودگی از دل‌های خفته در بستر خزر استفاده کنند. با توجه به اینکه خزر از لحاظ حقوقی، دریاچه محسوب می‌شود، بنابراین مقررات کنوانسیون ۱۹۸۲ حقوق دریا که مبنای تعیین رژیم حقوقی دریاهاست، شامل آن نمی‌شود. در این کنوانسیون، هر دولت ساحلی از یک دریا سرزمینی، یک منطقه انحصاری و اقتصادی و یک فلات قاره برخوردار خواهد بود. اما ماده «۱۲۳» این کنوانسیون در مورد مواردی مانند خزر، تمام دولت‌های ساحلی را متعهد می‌سازد تا در تعیین حقوق، بر مبنای روحیه همکاری و اجماع عمل کنند. روسیه، ایران، قزاقستان، ترکمنستان و جمهوری آذربایجان پنج کشور ساحلی دریای خزر پس از فروپاشی شوروی مناقشه‌ها و رایزنی‌های پیداپهنایی بر سر رژیم حقوقی خزر داشته‌اند. شوروی و ایران در قراردادهای ۱۹۲۱ و ۱۹۴۰ توافق کردند که ،درصد این دریا متعلق به هر یک از طرفین باشد اما با ظهور کشورهای تازه استقلال‌یافته در سال ۱۹۹۱ و سهم‌خواهی سه کشور جدید، تعیین رژیم حقوقی خزر

وارد چالشی شد که تاکنون به نتیجه نرسیده است. از سال ۱۹۹۵ هر کار گروهایی از طرف کشورهای ساحلی جهت مذاکره بر سر رژیم حقوقی خزر تشکیل شد تا امروز، بارها مقامات دیپلماتی این

عشق‌آباد هم بهره‌برداری غیر مجاز را آغاز کرد

گاز تر کمنستان از خزر

کشورها بر سر میز مذاکره نشسته‌اند و حتی این مذاکرات در چند مرحله در سطح ریاست‌جمهوری کشورها صورت گرفته است؛ اما آنچه در پایان هر دور مذاکره بر ناظران پدیدار می‌شود، این است

تلافی اوباما

یورونیوز: در حالی که اختلاف بر سر موضوع بدهی‌های آمریکا به لوج رسیده اوباما در اقدامی تلافی‌جویانه علیه جمهوری خواهان، ریچارد کوردری را به عنوان مسئول سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان برگزید. این سازمان با هدف جلوگیری از تکرار بحران مالی و با وجود مخالفت جمهوری خواهان ایجاد شده است.

مخالفتان قذافی مهم‌ترین شهر نفتی لیبی را تصرف کردند

مورد زمان، مکان و چگونگی آن باید فراهم باشد. همزمان با ادامه چانه‌زنی‌های دیپلماتیک، انقلابیون لیبی پس از هفته‌ها بن‌بست در عرصه نظامی به یک پیشرفت قابل توجه دست پیدا کردند. آنها می‌گویند کنترل بخش اعظم شهر «بريقه» در شرق این کشور را به دست گرفته‌اند و نیروهای وفادار به سرنگ قذافی را به سوی شهر راس لانوس در غرب عقب رانده‌اند. بریقه در ۷۵۰کیلومتری شرق طرابلس پایتخت لیبی قرار دارد و از زمان آغاز قیام علیه رهبر لیبی در فوریه گذشته چند بار دست به دست شده است. این شهر دارای یکی از

بمانده و از مذاکرات بیشتر استقبال می‌کند. شبکه خبری سی‌ان‌ان اعلام کرد، ملاقات بین نمایندگان آمریکا و دولت لیبی روز شنبه در تونس انجام شده است. حکومت قذافی پیشتر اعلام کرده بود با انقلابیون گفت‌وگو کرده است اما مسوولان شورای ملی انتقالی، متعلق به اپوزیسیون لیبی این موضوع را تکذیب کرده‌اند. این در حالی است که جیکوب زوما، رئیس‌جمهور آفریقای جنوبی که به نمایندگی از اتحادیه آفریقا هدایت هیاتی برای میانجیگری در مناقشه لیبی را برعهده داشته، می‌گوید: اگر قرار است قذافی برود، شرایط در

افشاگر شود کشته شد

چنین قرارداد «شرم‌آوری» متنافس‌است‌انابرویی پلیس لندن احتیاج به حمایت بیشتر رسانه‌ای داشت رئیس پلیس سابق لندن گفت که تنها در سال ۲۰۱۱ در مورد ارتباط نیل والیس با ماجرای هک کردن پیام‌های تلفنی مطلع شده است. به او اطلاع داده بودند که او یکی از ارزان‌ترین خدمات را در ارتباط با مشاوره‌های رسانه‌ای ارائه می‌دهد. استیونسون افزود که ۱۰ نفر از کارکنان پلیس لندن پیش از این برای نشریه نیوز او د ورلد کار کرده بودند. روبرت مرداک، مالک شرکت رسانه‌ای «هیوز کورپوریشن» هم به همراه پسرش جیمز مرداک، روز سشنشنبه در برابر کمیته پارلمانی مجلس عوام بریتانیا حضور یافت تا برای نخستین بار به صورت کلاما علنی به سوالات نمایندگان در مورد رسوایی شنود غیرقانونی تلفنی توسط رسانه‌های متعلق به خودشان پاسخ دهد. روبرت مرداک در این جلسه گفت که شرکت نیوز اینترنشنال در بریتانیا تنها حدود ۱۵درصد سازمانی را تشکیل

که برخلاف ظاهر آرام و خندان سران کشورها اختلافات زیادی بر سر بهره‌برداری از منابع گران‌قیمت دریای خزر وجود دارد. نمونه‌ای از این اختلافات، ادعای مشابه مالکیت بر حوزه‌های نفتی «عمر» «سردار» (آذری‌ها به آن «کپر» می‌گویند) و «عثمان» توسط جمهوری آذربایجان و ترکمنستان است. تاکنون مقامات دو کشور برای حل اختلافات خود ۱۶ بار مذاکره کرده و به نتیجه‌ای نرسیده‌اند. رئیس‌جمهور ترکمنستان در ژوئیه سال ۲۰۰۹ اعلام کرد، کشورش قصد دارد از جمهوری آذربایجان به «دادگاه بین‌المللی اقتصادی» شکایت کند. از آن زمان به بعد هیچ‌گونه نشست مشترک، بین دو کشور همسایه برگزار نشده است. از سوی دیگر ایران نیز با جمهوری آذربایجان و ترکمنستان بر سر مالکیت برخی از منابع نفت و گاز اختلاف نظر دارد. علاوه بر این ترکمنستان و قزاقستان در سال‌های اخیر فعالیت‌های شدیدی را برای استفاده از منابع خزر آغاز کرده‌اند. ورود شرکت بزرگ نفتی و گازی به دریای خزر در حالی توسط این کشورها صورت می‌گیرد که هنوز اجماعی بر سر میزان مالکیت کشورهای ساحلی صورت نگرفته است و هریک از کشورهای ساحلی بر مبنای توان جذب سرمایه‌های خارجی به برداشت از این منابع مشغول شده‌اند. این ناهماهنگی با بی‌توجهی کشورهایی مانند ترکمنستان به حقوق همسایه‌ها می‌تواند بحث تعیین رژیم حقوقی دریاچه خزر را به سمتی نامعلوم هدایت کند. مسیری که پس از تحرکات اخیر ترکمنستان و نامشخص بودن میزان و مکان برداشت این منابع، بی‌گمان از سطح مذاکرات دیپلماتیک خارج شده و به سمت مسایله استخراج نفت و گاز تبدیل خواهد شد؛ مسابقه‌ای که در آن ترکمنستان و قزاقستان از همسایگان قدرتمندشان پیشی گرفته‌اند.

قهر ۶ماهه با اروپا

ایستنا: نخست‌وزیر ترکیه تهدید کرد در زمان ریاست قیرس بر شورای اتحادیه اروپا که قرار است در نیمه دوم سال صورت گیرد روابیطش را با این اتحادیه به مدت شش ماه به حال تعلیق درمی‌آورد. اردوغان افزود، ما به هیچ‌وجه با این کشور که جزیره‌ای برای یونان محسوب می‌شود، مذاکره نمی‌کنیم.

بزرگ‌ترین تأسیسات نفتی لیبی است. «شمس الدین عبدال مولّا» سخنگوی مخالفان به خبرگزاری فرانسه گفته است، بخش اعظم نیروهای قذافی به راس لانوس عقب‌نشینی کرده‌اند اما ۱۵۰ تا ۲۰۰ نفر از آنان در ساختمان‌های صنعتی سنتر گرفته‌اند. او اظهار امیدواری کرد که این نیروها بدون خونریزی دست از نبرد برندارند. به گفته آگاهان، سقوط بریقه اگر تأیید شود پیش‌ترقی عمده برای نیروهای ضد قذافی خواهد بود. آنها با وجود آتش سنگین تویخانه نیروهای دولتی، در چند روز گذشته مشغول پیشروی به سوی این شهر بوده‌اند. به گزارش رویترز، هواپیماهای ناتو در روزهای اخیر نیروهای قذافی را در اطراف بریقه هدف گرفته‌اند.

شرکت رسانه‌ای «هیوز کورپوریشن» به دلیل رسوایی شنود غیرقانونی تلفن در این کشور تحت فشارهای زیادی قرار گرفته‌اند. دیوید کلمرون، نخست‌وزیر بریتانیا که هم‌ا‌ینک به آفریقای جنوبی سفر کرده در یک نشست خبری در ارتباط با استخدام اندی کولسون، از سردبیران پیشین روزنامه «هیوز او د ورلد» به عنوان مشاور پیشین خود، با اتیوهی از سوالات خبرنگاران مواجه شده است. بازنات‌های رسوایی موسسه رسانه‌ای روبرت مرداک، به بریتانیا محدود نشده است دولت اسرائیل روز دوشنبه یکی از نشریه‌های متعلق به مجموعه مرداک را متهم کرد که در پی براندازی دولت در این کشور است.

هکرها مرداک را کشتند

اما هکرها هم وارد بازی با مرداک شده‌اند. آنها با تغییر محتویات سایت روزنامه سان، خبری جعلی را در ارتباط با مرگ روبرت مرداک منتشر کردند. آنها ضمن دستکاری محتویات سایت اینترنتی روزنامه «سان» که یکی از پرتیراثرترین روزنامه‌های انگلیسی است و متعلق به روبرت مرداک است، خبری را در ارتباط با مرگ او منتشر کردند.

کلیپ تازه از کشتار طالبان

شرق: طالبان ویدیویی را منتشر کرده که در آن تیرباران ۱۶ پلیس پاکستانی به‌دست افراد مسلح در محلی در شمال‌غربی این کشور دیده می‌شود. صحنه‌های این کلیپ ویدیویی ظاهراً مربوط به درگیری‌های ماه ژوئن در منطقه «دیر» در مرز پاکستان و افغانستان است. ارتش پاکستان می‌گوید این کلیپ ویدیویی «ظاهراً واقعی است» در بخشی از این ویدیو، یک فرمانده محلی طالبان طالبان که در این کلیپ دیده می‌شوند از طالبان در دره سوات ارتش پاکستان در سال ۲۰۰۹ تهاجم گسترده‌ای را در دره سوات آغاز کرد و این دره مهم را از کنترل طالبان خارج کرد اما بسیاری از پیکارجویان طالبان توانستند از این‌دره فرار یخته و خود را به افغانستان برسانند. سرلشکر اطهر عباس درباره قتل ۱۶ فرد پلیس گفت «این نشان می‌دهد که طالبان، تروریست‌هایی بی‌رحم‌ند و این تهدیدی است که با آن روبه‌رو هستیم. ما بیشترین آسیب را از القاعده و گروه‌های وابسته به آن دیدیم و در پی حال پاکستان بیشترین تلاش‌ها را ضد آنها انجام داده‌است»

اوباما و خانواده‌اش در حال تماشای فینال جام جهانی فوتبال زنان .

عکس: AP

جهان

دور

آزادی معترضان حما

■ **بی‌بی‌سی:** شهروندان شهر حما در سوریه می‌گویند ۵۰۰ نفر از معترضانی که در هفته‌های گذشته بازداشت شده بودند، اکنون آزاد و اداره‌های دولتی در این شهر پس از چند هفته تعطیلی بار دیگر بازگشایی شده‌اند. ظاهراً این تحولات با میانجی‌گری یکی از روحانیان محلی به دست آمده و بر این اساس مخالفان دولت پذیرفته‌اند که ازای توقف حملات نیروهای امنیتی، ایست‌های بازرسی را از سطح شهر جمع‌آوری کنند و اجازه دهند بار دیگر فروشگاه‌ها و اداره‌ها فعالیت عادی خود را از سر بگیرند.

خشونت علیه مسلمانان چین

■ **ایستنا:** در بدترین درگیری یک‌ساله گذشته در منطقه مسلمان‌نشین سین کیانگ در غرب چین تعدادی کشته شدند. یک مقام امنیتی چین مدعی شد این واقعه یک «حمله تروریستی» بوده اما اپوینورا می‌گویند ۱۴ غیرنظامی کشته و ۷۰ تظاهرکننده هم دستگیر شده‌اند. در ژوئیه سال ۲۰۰۹ میلادی، ارموچی، مرکز سین کیانگ شاهد درگیری خشونت‌باری بود که منجر به کشته شدن نزدیک به ۲۰۰ نفر شد. پس از آن، چین ۹ نفر را اعلام کرد و صدها نفر دیگر را محکوم کرد و تحت پیگرد قانونی قرار داد.

توقیف کشتی کمکرسانی به غزه

■ **الجزیره:** ناوهای رژیم اسرائیل، کشتی حامل کمک‌های انسان‌دوستانه به مردم غزه را در آب‌های بین‌المللی حوالی ساحل غزه توقیف و به سوی بنشر اشود هدایت کردند. به گفته سخنگوی ارتش رژیم اسرائیل این عملیات بدون درگیری انجام شد. کشتی «کرامت»، یک کشتی کوچک بادیانی است که با بارافراشتن پرچم فرانسه، قصد نزدیکی به آب‌های غزه را داشت. اسرائیل، خردامه پارسل نیز با حمله به کشتی کاروان آزادی، مانع از رسیدن کمک‌های بشر‌دوستانه به غزه شد.

نزدیک

جریان انحرافی در کویت

■ **ایستنا:** دبیرکل اتحادیه ملی اسلامی کویت گفت: طایفه‌گری در کویت یک جریان انحرافی است و ملت کویت این وضع را نمی‌پذیرد. شیخ حسین معتوق با اشاره به برخی تنش‌های مذهبی و کشیده شدن این تنش‌ها به «جلسات» این کشور گفت: تشنج موجود در «جلسات» نیز یک وضعیت انحرافی است و از طرف اکثر نمایندگان و همچنین مردم کویت مردود است.

دومین مسوولیت نیروهای افغان

■ **بی‌بی‌سی:** نیروهای افغان مسوولیت امنیتی شهر مهنترلام، مرکز ولایت لغمان را در شرق افغانستان برعهده گرفته‌اند. مهترلام، پس از بامیان، دومین منطقه افغانستان است که مسوولیت‌های امنیتی آن از نیروهای ناتو تحویل گرفته می‌شود. قرار است مسوولیت امنیتی ولایات پنجشیر و کابل (به جز بخش سربویی) و شهرهای هرات، مزارشریف و لشکرگاه، مرکز ولایت هلمند نیز ظرف روزهای آینده به نیروهای افغان سپرده شود. نیروهای ناتو کماکان در این مناطق حضور خواهند داشت، اما در عملیات نظامی شرکت نمی‌کنند.

فشار بر متفقان امارات

■ **ایستنا:** سازمان‌های حقوق بشری از امارات خواستند از اتهامات مطرح‌شده علیه پنج فعال حامی دموکراسی در این کشور صرف نظر کنند. جلسات رسیدگی به اتهامات پنج فعال حقوق بشر در امارات روز دوشنبه متوقف شد و قرار است ۲۵جولای از سر گرفته شود. آنها با اتهام توهین علنی به حاکم امارات و دیگر مقام‌های عالی‌رتبه روبه‌رو هستند. هر پنج متهم خود را بی‌گناه می‌دانند. سازمان‌های حقوق بشری، دولت امارات را به سواستفاده از ایراد اتهامات به عنوان بهانه‌ای برای مجازات فعالیت متهم کردند که به شکلی مسالمت‌آمیز به بیان عقایدشان پرداخته‌اند.

در این روز

بیستم جولای ۱۹۴۴

سوءقصد به پیشوا

■ **هیتلر** در یک کارگاه نظامی (وولفز-شانه - لاته گر(ها) در پروس شرقی از توطئه قتل نجات یافت. در این توطئه، انفجار بمب چهار نفر را کشت و گروهی دیگر را مجروح کرد. بزرگی و استحکام میز مذاکرات باعث نجات هیتلر شد که مختصراً زخمی شده بود. توطئه قتل هیتلر توسط یک دسته از افسران آلمانی که شکست در جنگ را قطعی می‌دانستند و با اطلاع چند مارشال از جمله «رومل» طرح‌ریزی شده و قرار بود پس از قتل هیتلر، نیروی احتیاط، برلین را زیر کنترل خود درآورد، حزب نازی را از قدرت برکنار و با متفقین وارد مذاکرات صلح شود. افسر جوانی به نام «کلار فون ستفانبرگ» مأمور قراردادن بمب در اتاق مذاکرات شده بود ولی آن روز، هیتلر تصمیم گرفت جلسه به جای زیرزمین در طبقه اول کارگاه تشکیل شود. او پس از قراردادن بمب با شتاب عازم برلین شد تا بقیه کارها را روبه‌راه کند که بمب در زمان نادرست و محلی دورتر از صندلی هیتلر منفجر شد. کلار پس از رسیدن به برلین موفق به تصرف ساختمان رادیو نشد و هیتلر که متوجه قضیه شده بود از رادیو برلن اعلام کرد که به او آسیب نرسیده است. کلار، و همدستانش دستگیر و بعداً اعدام شدند.